

STREŅČU TEĀTRA VĒSTURES LAPPUSES

Hildas Ņikitinas atmiņu pieraksti.

Senākie pierakstītie dati par teātra spēlēšanu Strenčos ir no pagājušā gadsimta sākuma.



Ap 1911. gadu Strenčos darbojās teātra spēlētāju kopa, ko veicināja 1907. gadā uzceltais Strenču psihoneiropsihiskās slimnīcas komplekss, jo slimnīcas personāls aktīvi iesaistījās kultūras norisēs.



Stackeln slimnīcas drāmas kolektīvs, dibināts 1918.gadā



Brīvdabas teātra izrāde "Mīla stiprāka par nāvi" pie Saviesīgā nama, pirms 1930.g.





1928. gadā slavenais dramatisko kursu izveidotājs Latvijā **Zeltmatis Strenčos** iestudēja savu lugu **“Indulis”**, izrāde tika spēlēta brīvdabā, ar interesantām dekorācijām, masu skatiem. Trīsdesmitajos gados rosīgā teātra spēlēšana turpinājās.



1930. – 1935. gadam aktieris Herberts Zommers iestudē vairākas lugas – Aspazijas **“Sidraba šķidrāts”**, R. Blaumaņa **“Skroderdienas Silmačos”** u.c.



Teātris "Skroderdienas Silmačos". Teātra dalībnieku grupa aiz tautas nama Ugunsdzēsēju ielā



Pēckara periodā, 1947. gadā psihiatriskās slimnīcas dramatiskā teātra kopa iestudē V.Lāča "Bāka uz salas".

1948. gadā Valmieras teātra aktieris Viktors Šteinītis aicina apvienoties visus pilsētas teātra mīlētājus.



Strenčos toreiz bija daudz talantīgu teātra spēlētāju, likās, ka viņi jau dzimuši aktiera mākslai – Pēteris Priedītis, Gunārs Liepiņš, Hilda Ņikitina, Laimonis Šrāders, Anita Vladimirova un vēl daudzi citi. Teātra kopā bija ap 20 dalībnieku un pirmā lielā iestudētā luga bija A.Ostrovskā “Vēlā mīla”.



1959. gadā kā režisore sāk darboties Hilda Ņikitina, iestudējot Glazova “Dimantus”, A.Upīša viencēlienus, Maļūgina “Vecie draugi”. H.Ņikitina “savu ekonomista profesiju pārkvalificējot” sāk regulāri mācīties E.Melngaila Tautas mākslas nama režisoru kursos pie pedagogiem J.Zariņa, M.Teteres, I.Liepas, A.Liniņa u.c. un kļūst par profesionālu režisori un kolektīva vadītāju, reizē strādājot arī par Strenču kultūras nama direktori.

1962. gadā iestudētie R.Blaumaņa “Zaļi” piedzīvo lielu izrāžu skaitu – ap 35.

Lai izmantotu dziedošo un dejojošo aktieru talantus, tika iestudēta dziesmu spēle “Mājas akmens” ar Rauziņa mūziku. 1967. gadā iestudētā A. Korņeičuka drāma “Dienasgrāmatu lappuse” atnes uzvaru rajona skatē, tiek iegūta 1. vieta un starprajonu skatē Valmierā piešķirta ceļazīme uz republikānisko skati Alūksnē. Šajā izrādē ļoti labi aktierdarbi – Gunārs Liepiņš, Ārijs Luziks, Līga Gotovska, Hilda Ņikitina, Gunta Kraukle. Par šo izrādi Alūksnē teātra zinātnieks V. Hausmanis teica: “Mazs cinītis gāž lielu vezumu.”

1968. gadā interesanta izrāde, kas tiek ilgi spēlēta, izdodas A.Upīša komēdija “Atraitnes vīrs”.

1970. gadā tiek iestudēta V.Tūna “Cīņa ar ēnu” – drāma 3 cēlienos. Šī izrāde ir H.Ņikitinas diplomdarbs pēc mācībām 10 gadu garumā. Komisijā – I. Liepa, R.Rake, Dz. Siliņa un pārējie komisijas locekļi lugas iestudējumu novērtē ar atzīmi “teicami”, piezīmējot, ka režisorei ir skaidrs mērķis, skaidra doma un interesants iestudējums. Tas viss panākts pateicoties aktieriem, kas ļoti labi veidoja savus tēlus – G.Liepiņš, J. Ozoliņš, P.Kosmanis, Ā.Luziks, G.Kraukle. Seko dziesmu spēle “Parīze, Parīze...” pēc R.Morkūna komēdijas. 1970. gadā sākts darbs pie A.Līvesa iestudējuma “Jaungada nakts” un sākas arī cieša draudzība ar Valmieras teātra režisoru O.Kroderu, jo pati režisore darbojās uz skatuves, spēlējot Mahtas lomu, un bija nepieciešams

profesionāla “skats no malas”. Šajā izrādē bez aktieriem G.Liepiņa un J. Ozoliņa vēl darbojas arī I.Sovere, A.Sijāts, visi aktieri ļoti iemīlēja savas lomas un izdzīvoja tēlu dzīvi uz skatuves. “Jaungada nakts” tiek demonstrēta arī TV. 1972. gadā no zonālās skates Siguldā A.Līvesa “Jaungada nakts” tālāk izvirzīta uz republikānisko skati Stučkā, kur nospēlēja ar lieliem panākumiem un iegūta 1. vieta republikā. Šī luga spēlēja 30 reizes.

1973. gadā kā veltījums teātra 25 gadu jubilejai tiek iestudēts R.Blaumaņa “Ļaunais gars”,



šajā izrādē daudz interesantu aktierdarbu – G.Liepiņš – Saimnieks, P.Kosmanis – Mantrausis, A.Leite – Jāņa māte, L.Gotovska – Ieva, H.Ņikitina – Anna, Ā.Luziks – Vilks.

1973. gadā komisijai, kurā darbojas L.Akurātere, R.Rake, V.Gibeiko, I.Liepa, tiek rādītas abas lugas – “Ļaunais gars” un “Jaungada nakts”. **Aktieru un režisores darbs tiek novērtēts, piešķirot Strenču dramatiskajam kolektīvam Tautas teātra nosaukumu.**

1974./1975. gada sezonā Tautas teātris iestudē A.Griģuļa “Karavīra šinelis” un Azarha “Bet vakariņas atstāj ienaidniekam”. 1975. gadā teātris piedalās skatē ar M.Birzes lugu “Pie ‘Melnā medņa’”. 1976. gadā atkārtoti tiek iestudēta 1948. gadā iestudētā A.Ostrovskā “Vēlā mīla” un V.Sauleskalna “Vecu sievu vasara”, kurā spilgtus tēlus izspēlē A.Leite – Elste, J.Ozoliņš – Ilmāriņš, H.Ņikitina – Tilla Tabaka. 1976. gadā panākumi ar A.Līvesa lugu “Anticiklons” – rajona skatē 1. vieta, republikas skatē 3. vieta. Ar “Anticiklonu” Strenču Tautas teātris pirmo reizi viesojas Rīgā, Dailes teātrī 1978. gadā. Arī Latvijas TV izrāda šo lugu ar labām atsauksmēm. Teātra kritiķe, tagadējā teātra zinātniece Guna Zeltiņa laikrakstā “Literatūra un māksla” recenzijā sevišķi atzīmē H.Ņikitinas tēloto Līsu, G.Liepiņa Koskelu, J.Ozoliņa Tibaru.

1977. gadā iestudētās izrādes Baratašvili “Ātrvilciens” un 1978. gadā D.Avotiņas “Nenogaliniet stirnas...” ir mazāk veiksmīgas, tomēr skatītāju apmeklētas. Arī O.Zāliša luga “Dzīvē daudz ir ceļu” neizdodas tik veiksmīga, jo dramaturģijas materiāls ir vājš.

1979. gada iestudējumi ir G.Priedes “Lai arī rudens” un A.Upīša “Atraitnes vīrs”. Ar izrādi “Lai arī rudens” teātris

viesojas Rīgā, Dailes teātrī, kur to noskatās autors G.Priede, teātra zinātnieks G.Bībers, N.Vētra – Muižniece, A. Migla un visi, sevišķi pats autors, izrādi vērtē ļoti labi, uzteicot H.Ņikitinas tēloto Annu Ugālnieci, A.Liepiņa Valteru un I.Soveres Kornēliju. Teātris iegūst atzinību visā republikā. Par scenogrāfu strādā Valmieras teātra, vēlāk Rīgas Operas un baleta teātra scenogrāfs L.Bubiers, bet viņa ieceres realizē V.Ošeniece.

1980. gadā teātris iedrošinās pievērsties lielajai pasaules dramaturģijai un iestudē H.Ibsena “Spokus”. Režisore H.Ņikitina spēlē Alvinga kundzi, tādēļ par konsultantu tiek pieaicināts A.Māsēns. Izrāde izvirzās Latvijas labāko izrāžu skaitā, skatē Alūksnē L.Bubiera scenogrāfija tiek novērtēta kā labākā. G.Liepiņš Mācītāja lomā, A.Liepiņš – Osvalds, L.Šrāders – Engstrans, L.Gotovska – Regīna. Žurnāliste G.Strautmane gatavo publikāciju par Strenčiem un noskatoties lugu secina, ka patiesīguma procents ir ļoti augsts, luga iestudēta ļoti interesanti.

1981. gadā “Spoki” tiek spēlēti Valmieras teātrī, izrādi skatās režisors P.Lūcis un ir ļoti apmierināts ar redzēto. “Malači!” – tāds ir viņa vērtējums. Arī G.Zeltiņa un N.Vētra – Muižniece ļoti labi novērtē izrādi. Atkārtoti tiek iestudēts Blaumaņa “Ļaunais gars”. Teātris ar izrādi viesojas Blaumaņa “Brakos” un tā ir neaizmirstama izrāde, jo skatītāju ir ļoti daudz un atsaucība liela. “Ļaunais gars” [piedzīvo 38 izrādes](#). Spēlēja arī Mežaparka Zaļajā teātrī.

Vēl **1981.** gadā tiek iestudēta Vorfolomejeva luga “Vērmeles” – skaudra izrāde, bet aktieri neiemīl savus tēlus un izrāde nospēlēta tikai 14 reizes.

1982. gada repertuārā H. Gulbja komēdija “Mans mīlais, mans dārgais”, izrāde prasa labu “komēdijas nervu” un noticešanu notikumiem. “Tā ejam soli pa solim un vienmēr cenšamies atrast taciņu uz skatītāju sirdīm”, saka režisore H.Ņikitina.

1983. gadā iestudēta Jūdžina O’Nīla “Anna Kristi” – psiholoģiska, smalka domāšana nepieciešama aktieriem šajā izrādē, tā ir jūtu niansēm bagāta un aktieriem ļoti padodas, jo viņi iemīl savus tēlus. Jānis Ozoliņš, Līga Gotovska, Andris Liepiņš veido skaistas lomas. Diemžēl, izrādi lemts nospēlēt tikai 11 reizes, jo saslimst J.Ozoliņš un viņa vietā citu nav

iespējams atrast, – tik ļoti labi viņš šo lomu spēlēja... Tajā pašā gadā skatītāju vērtējumam tiek nodota L.Paegles pasaku luga “Runga iz maisa”. Spēlēja arī Rīgā VEF Kultūras pilī, bet diemžēl, daudzu lomu tēlotāji ir neaktīvi, netic tam, ko dara... Arī ar šo lugu ir starpgadījumi – Haralds Ozoliņš, kurš spēlē Cīruļa lomu aiziet no Strenčiem un nav viņa vietā zēna...

1984. gads, iestudēts E.Ranneta “Pazudušais dēls”. Aktieriem sākumā pagrūti nākas iemīlēt savus tēlus, taču tad izrāde sāk dzīvot un kļūst par vienu no interesantākajām izrādēm. Limbažos teātru skatē sevišķas

uzslavas izpelnās mātes lomas tēlotāja H.Ņikitina, arī pārējie aktieri psiholoģiski pareizi risina savu tēlu darbību. Sevišķi labu izrādi izdodas nospēlēt Valmieras teātrī. Pēc izrādes tiek saņemta pateicības vēstule no Valmieras teātra aktieriem Ņinas Leimanes un Agra Māsēna. Ar “Pazudušo dēlu” teātris izvirzās pirmajā desmitniekā republikā (tolaik Tautas teātri bija ap 40). Tālāk seko četri tēli, četri likteņi K.Racera komēdijā *“Stihiskā nelaime”*. Lomās Ruta Platkāne, Hilda Ņikitina, Jānis Kalniņš, Pēteris Priedītis. Komēdija aizrauj, skatītāju ir daudz un šīs izrādes mūžs ir 30 izrāžu garumā, tas ir diezgan daudz, jo izbraukumi notiek pareti. Sevišķi veiksmīgas izrādes notiek Apē, Naukšēnos.

1985. gadā teātris ķeras pie *A.Griguļa komēdijas “Nekur tā neiet kā pasaulē”*. Šīs izrādes muzikālais pamatmotīvs bija dziesma “Dzīvīte, dzīvīte, šūpojos tevī”, taču izrādījās, ka 1985. gadā šo dziesmu nedrīkstēja dziedāt. Izrādes pieņemšanas komisija ieteica izvēlēties citu mūziku, taču teātris palika pie izvēlētās. Lugas personāžu skaits bija liels 17 aktieri, daudzi mainījās, bija grūtības, tomēr, neraugoties uz grūtībām, tika nospēlētas ļoti labas izrādes, kopumā trīs gadu laikā aptuveni 28. Labas atmiņas palikušas no teātru salidojuma Vestienā un tas ir pieredzējušo aktieru Annas Leites, Gunāra Liepiņa, Jāņa Ozoliņa, Hildas Ņikitinas un arī jauno aktieru nopelns.

1986. gadā teātris sāk darbu pie ļoti grūtas, pasaules teātrus pārstaigājušas *L.Helmanes lugas “Meža noslēpums”*, kas prasīja lielu slodzi aktieriem, jo tēli grūti un latviešiem tālā Amerika grūti izprotama, taču aktieri cenšas un iemieso tēlos būtiski vajadzīgo. Redžīnas loma tiek uzticēta teātrī nesen ienākušajai aktrisei Baibai Leitei. Laba loma, Baiba daudz strādā un cenšas to izprast. Cītīgi strādā visi aktieri un rodas tiešām neaizmirstami tēli. Marks Habards – Gunārs Liepiņš, viņa dēli – Andris Liepiņš un Jurijs Grave, arī Hilda Ņikitina Lavīnijas lomā, Loreta – Irīna Borisova, Bērdija – Inguna Anspoka. Ar šo izrādi, viesojoties Siguldā, bez skatītāju aplausiem tiek saņemts arī toreizējās teātra kritiķes, tagad teātra zinātnieces Gunas Zeltiņas vērtējums, Kopā ar G.Zeltiņu ir viņas vecākā meita Agnese (toreiz 15 – 16 gadniece), viņas viedoklis pēc izrādes ir: “Rīgas teātrus kādreiz garlaicīgi skatīties, bet šī izrāde patika!” Šī luga tiek izrādīta arī Valmieras teātrī, gūstot skatītāju atsaucību.

1987. gada 28. februārī, ļoti aukstā dienā – skate Limbažos. Kolektīvu “iegāž” elektriķis, jo neierodas, tas ļoti nāk par sliktu izrādes kvalitātei, aktieri nervozē, mūzika kavējas... Tā ir ikdiena pašdarbības teātrī, jo skaņu meistara un gaismotāja štati bieži mainās. Televīzijas režisore Marta Videniece teātra sniegumu vērtē atzinīgi – mērķtiecīga darbošanās, ja autore redzētu, būtu ļoti apmierināta. Atzinums skatē – dziļi psiholoģiski izstrādāta izrāde. *Esam Latvijā pirmajā desmitniekā!* Skatītāju bagātīgi apmeklētu izrādi (ap 600 skatītāju) spēlējam Rīgā, kultūras

namā “Rītausma”. Saņemam atzinīgus vārdus, skatītāju vētrainus aplausus, divas reizes jāatver priekškarš... Cik brīnīšķīgi spēlēt, kad publikas fluīdi palīdz! Aktrise Mudīte Šneidere pēc izrādes noskatīšanās saka atzinīgus vārdus – profesionāli izstrādāta izrāde. Labi vārdi un atzinība ir ļoti vajadzīga, tas nenotiek bieži... tomēr pašdarbība! Vienreiz izdodas labāk, citreiz sliktāk un ne visiem ir patika un izturība tā strādāt ar lomu, kā aktieri strādāja “Meža noslēpumā”. Un arī talants ir vajadzīgs! Šī izrāde noturas kolektīva repertuārā divus gadus un tiek nospēlētas ap 30 izrādes. Nākošā repertuārā seko Dudareva drāma “Sliekšnis”.

Aktieri cenšas izprast lomas, bet krieviskā mentalitāte ir sveša un īsti neizdodas, aktieri savas lomas neiemīl... Ļoti labi spēlē Jānis Kalniņš, dabas dots talants. Tomēr pēc vienpadsmitās izrādes luga ir jānoņem no repertuāra, arī skatītāju šai lugai maz.

1987. gadā dzejniekam Jānim Ziemeļniekam 90 gadi. Atceres mēnesī decembrī iestudējam viņa dzejas kompozīciju “Pērles es atstāšu savas”. Emocionāli, labs skatuves noformējums. ***Strenču Tautas teātris tiek nosaukts Jāņa Ziemeļnieka vārdā.*** Dzejas lasījumā ļoti labi iejūtas Līga Gotovska, Jānis Kalniņš, Baiba Leite, Dace Slesere, Dace Priedīte, Inese Smilģe. Labs uzvedums un skatītājiem ļoti patika. Turpmāk katru gadu decembrī veidojām J.Ziemeļnieka dzejas uzvedumus.

1988. gadā brīnumjauks kopdarbs ar ilggadīgo scenogrāfu Laimoni Bubieru un komponistu A. Maskatu veidojas iestudējot L.Pura “Kaķīša dzirnavas” pēc K.Skalbes pasakas. Mūzika, ko A.Maskats speciāli uzrakstīja šai izrādei, bija tik iedarbīga, ka likās – tieši tā nospēlē pusi no izrādes devuma. Labas izrādes ar skatītāju pilnām zālēm izdodas nospēlēt Naukšēnos, Mazsalacā, Burtniekos. Īsti nepaveicās ar Jāņa Kalniņa iestudēto A. Sokolovas lugu “Cilvēki, zvēri un banāni” – aktieri neiemīlēja lomas un izrādi izspēlēja tikai kādas 5 reizes.

1989. gadā tiek iestudēta Elīnas Zālītes luga “Bīstamais vecums”, kurā veiksmīgi izdodas sadalīt lomas, kuras aktieri iemīl. Burvīgas lomas nospēlē Ruta Platkāne, Hilda Nikitina, Edgars Celmiņš, Dace Slesere, Andris Delviņš, Jurijs Grave, Baiba Bierne, Jānis Kalniņš. Šī komēdija ar panākumiem spēlēja Litenē, Trapenē, Lejasciemā, Dzērbenē – visur ļoti labi apmeklēta un cienīta. “Bīstamo vecumu” teātris aizved arī uz galvaspilsētu Rīgu 1991. gada 27. aprīlī, arī Rīgā izrāde ir apmeklēta. Kopumā šī izrāde tika nospēlēta 30 reizes. Jāpiemin fakts, ka arī Strenčos visas pirmizrādes ir skatītāju apmeklētas. Tik labi neveicās ar patiesi labas autores L.Petruševskas “Mūzikas stundām”. Varbūt tādēļ, ka grūtāk izprotama ir citas tautas mentalitāte, darbošanās tēlā prasa citu domāšanu..., taču lugas saturs ir ļoti interesants, to tulkojis Varis Brasla, ļoti

labi dialogi, taču aktieri tos uztver virspusīgi un pēc 10 izrādes no repertuāra jānoņem. Žēl ieguldītā darba...

1990. gadā teātris strādā pie **P.Putniņa traģikomēdijas “Pusdūša”** Aktieriem izdodas tēlus iedzīvināt sevī, mazliet neveicas masu skati. Šajā lugā kolektīvā ienāk Ingrīda Rasa – jaunpienācēja, kas ļoti labi iedzīvojas Nikoletas lomā. Iestudējumam līdzī dzīvo arī pats autors P.Putniņš, uz pirmizrādi atsūta telegrammu. Labi aktieru tēli izrādē ir māte – H.Ņikitina, tēvs – J.Kalniņš, Spodra – L.Gotovska, dēls – A.Liepiņš, arī E.Celmiņš un arī D.Priedīte – visi savās vietās. “Pusdūša” ar labiem panākumiem tiek spēlēta skatē 1991. gadā Alūksnē. Aktieri saņem Līvijas Akurāteres cildinājumu, sevišķi H.Ņikitina par mātes lomu: “H.Ņikitina būtu ieguvums profesionālajā teātrī.” Strenčos šī izrāde tika nospēlēta 4 reizes un vienmēr apmeklētāju netrūka.

1992. gadā **N.Vētras** – Muižnieces pierunāti repertuārā paņēmam **brīvdabas komēdiju “Rikšiem laidu kumeliņu”**. Scenogrāfs L.Bubiers gatavo lielas dekorācijas, taču uz mazām skatuvēm tās izvietot ir problemātiski. Brīnišķīgu mūziku lugai saraksta A.Maskats, taču mūsu skaņu aparatūrās ir problēmas ar atskaņošanu. Arī gaismu repertuārs šai lugai sarežģīts...kā noburta šī luga – aktieri darbojas normāli, taču masu skati lieli un neveicas dziedāšana un dancošana. Autore brauc pie mums un ir sarūgtināta, ka neiet tā, kā bija domāts. Smagi...

1993. gadā sākas benzīna dārdzība, izbraukumu maz un šo lielo darbu nospēlējam tikai 10 vai 11 reizes, žēl ieguldītā darba, pielikto pūli. Turpinām strādāt.

Nākošais darbs repertuārā ir dzejas uzvedums “...lai nāk tava mīlestība”. Dzejas runāšana ne katram pa spēkam, taču Inese Smiļģe, Baiba Leite, Dace Priedīte, Līga Gotovska, Jānis Kalniņš prot ar dzejas lasījumiem sasildīt sirdis. Šajā uzvedumā brīnišķīgi iederas Daigas Rubenes dziedājums. Pavadījumu spēlē Ivars Lūsis, ļoti talantīgs Strenču puisis. Taču dzejas lasījumi, lai gan ieguldīts liels darbs un aktieri ir gandarīti, var notikt kādas 5 reizes. Humora mīlētājiem iestudējam **“Jocīgi notikumi iz dzīves”**, arī šajā darbā kopā ar aktieriem piedalījās D.Rubenes vadītais sieviešu ansamblis. Ar šo uzvedumu varēja vienkāršāk pacienoties apkārtējos klubos, jo nebija vajadzīgs transports dekorācijām.

Teātrim vajadzīga jaunā maiņa, jo vecie aktieri aiziet... Vajadzīga arī cita, jauna domāšana un darbošanās. Žēl, ka Strenčos nav daudz jaunatnes, kas mīl teātra mākslu. Tas jāsāk jau skolā – iemīlēt teātri.

Kaut vienu ozola zīli.....

